

În legătură cu figura lui I. P. Liprandi, cu care Pușkin fusese în relații amicale, fapt care a făcut pe unii cercetători să-l considere, la începutul activității acestuia, decembrist (V. G. Bazanov, P. A. Sadikov), autorul se alătură opiniei cercetătorilor A. S. Șegolev, S. I. Gessen, S. Straih, care dovedesc că Liprandi a fost din totdeauna un agent provocator al poliției.

Noi probe convingătoare aduce B. Trubețkoi pentru a infirma părerea acelor care se îndoiesc de existența reală a prototipului povestirii „Kirdjali” (începând cu poetul decembrist V. K. Kùhelbeker, I. Oksenov, V. A. Gordlevski; un punct de vedere opus au susținut V. Iazvițki, S. N. Samoilov, ca și scriitorul C. Negruzzi, care a tradus în românește „Kirdjali”). Documentele descoperite de autor în arhivele din Chișinău atestă existența unui eterist „Eorghi Kirjali, care împreună cu căpitanul eterist Costa și cu Eorghi Kalas erau urmăriți de autoritățile țariste în aprilie 1822, pe când Pușkin se afla în Moldova. Concluziile autorului, confirmate și de noile materiale arhivistice găsite de E. N. Oganian (publicate în volumul „Pușkin în Sud”, Chișinău, 1958, p. 37—56), sînt în concordanță cu informațiile provenite dintr-o serie de alte izvoare și lucrări ale unor autori pe care B. Trubețkoi nu-i citează (N. Iorga, C. D. Aricescu, J. A. Vaillant, St. Bèllanger, L. Regnault, Chopin, Ubicini, ale căror cercetări le folosește Tr. Ionescu-Nișcov în studiul său *Kirdjali dans la littérature universelle*, Rsl. I, 1958, p. 105—123) și care duc la aceeași concluzie, că la baza eroului pușkinian a stat un prototip real. Credem însă că nu poate fi respinsă nici părerea celor care susțin că același cuvînt — *kirjaliu* — a circulat și ca nume comun, parțial sinonim cu „haiduc” (sau chiar „cazac”), așa cum îl întîlnim în *Scrisorile către V. Alecsandri* ale lui Ion Ghica, precum și în lucrările lui N. Iorga, V. Iazvițki.

Cu toate că lista bibliografică a cărții este apreciabilă, indicîndu-se 215 titluri (în afară de unele articole de mai mică întindere sau importanță, citate în cuprinsul lucrării), autorul nu amintește de cîteva cercetări de sinteză referitoare la tema abordată, publicate în țara noastră, care i-ar fi putut furniza date utile mai cu seamă în privința raporturilor dintre creația lui Pușkin și literatura română. (Cf. E. Dvoicenko, *Pușkin în România*, București 1937; Gheorghe Bezviconi și Scarlat Callimachi, *Pușkin în exil*, București 1947; V. Ciobanu, *A. S. Pușkin și literatura română*, în volumul „*Relații româno-ruse în trecut*”, București, 1957, p. 102—139).

Socotim că multe date interesante ar fi putut culege B. Trubețkoi din capitoul „Pușkin și folclorul românesc” al lucrării citate mai sus a lui V. Ciobanu (cu privire la variantele cîntecului „Pom, pom, pom, eram eu pom,” cules de Pușkin și întîlnit în colecțiile lui Anton Pann și G. Dem. Teodorescu, „Cîntecul Zaveriei”, cîntecul Zamferei — „Arde-mă, frige-mă”, „Șalul negru”, legendele moldovenești „Duca” și „Dafna și Dabija”, etc.). De asemenea, merită toată atenția argumentele lui V. Ciobanu care demonstrează că Scrisoarea a VII-a a lui C. Negruzzi nu poate fi socotită un document valabil istoricește, respingînd mitul „frumoasei grecoace Calipso”, de care s-ar fi îndrăgostit Pușkin.

B. Trubețkoi subliniază în mai multe rînduri ecoul pe care l-au trezit în cercurile progresiste ale Rusiei și în conștiința poetului răscoală lui Tudor Vladimirescu și a eteriștilor lui Ipsilanti. Dacă acțiunea Eteriei avea, după cum observă pe bună dreptate autorul, „un caracter burghezo-naționalist limitat” (p. 123), în schimb scopul răscolei lui Tudor era mai larg, urmărind eliberarea maselor populare de exploatarea boierilor și a fanarioților, această „bandă coruptă de năimiți” (K. Marx); „Vladimirescu — seria fruntașul decembrist Pestel, citat în lucrare, — a publicat o proclamație în care spune că scopul acțiunilor sale nu este cîtuși de puțin rebeliunea împotriva Porții Otomane, ci opoziția față de asuprirea îngrozitoare la care este supusă nefericită Valahie din partea autorităților numite, care și-au depășit drepturile și oprimă poporul prin tot felul de nelegiuiri ce se pot inchipui” (124). În concluzie B. Trubețkoi subliniază că Pușkin, înțelegînd deosebirea dintre scopurile politice ale luptei lui Ipsilanti și Vladimirescu, a acordat întreaga sa simpatie ultimului, zugrăvind pozitiv, în povestirea *Kirdjali*, pe tovarășii lui Vladimirescu și caracterizînd negativ pe A. Ipsilanti (p. 128).

În lumina acestor afirmații, nu pare însă convingătoare apoteoza eteristului Iordachi Olimpiotul, care, după cum este cunoscut, a jucat un rol nefast în prinderea și uciderea lui Tudor Vladimirescu (chiar dacă Pușkin a intenționat să facă din el, și nu din Ipsilanti, eroul principal al unui poem despre Eterie). În argumentarea sa, B. Trubețkoi pune la îndoială afirmația lui I. P. Liprandi că Iordachi Olimpiotul „l-a înșelat pe Tudor Vladimirescu și pe prințul Ipsilanti și că ar fi fost principalul vinovat al tuturor nenorocirilor care i-au lovit pe eteriști în Principate”, relevînd, dimpotrivă, combativitatea și vitejia lui Iordachi, deși